
Márton László

Tisztelt Főszerkesztő Úr,

a nő-kérdéshez nem értek jobban, mint azon férfiak túlnyomó többsége, akik számára a nő az észlelés kitüntetett objektuma – de persze nem elsősorban szociológiai problémaként. Válaszaim ezért nyilván felületesek és vázlatosak lesznek, de a *Replika* talán így is hasznukat veszi.

1. A mai társadalmakban – így Magyarországon is – a férfiak általában arra törekszenek, hogy elnyomják a nőket; ez többé-kevésbé sikerül is nekik. Ugyanúgy a nők általában arra törekszenek, hogy elnyomják a férfiakat, valamint a férfiak arra törekszenek, hogy elnyomják a férfiakat, nemkülönben a nők arra törekszenek, hogy elnyomják a nőket; és ez többé-kevésbé sikerül is nekik. Ennek elsősorban antropológiai okai vannak: az ember, e kétlábú tollatlan állat ösztönszerűleg igyekszik a hatókörébe kerülő egyéb kétlábú tollatlan állatokat kihasználni, becsapni, megszarolni, megsemmisíteni, megfélemlíteni, megszegyenyíteni, megbaszni, szocializálni, oktatni, nevelni stb. E törekvésnek vannak fizikai, erkölcsi, demográfiai, gazdasági eszkatológiai stb. következményei, melyek végtelen számú variációját a történetírás és a művészet kimeríthetetlen kincsesbányáját képezi. E kincsesbányában minden rendszerezési kísérlet annál dicséretesebb, minél inkább reménytelen.

2. A feminista mozgalmakat nem ismerem, de feltételezem, hogy emberek tartják őket életben, jellegzetesen emberi célkitűzésekkel. Abból a kietlen távolságból, ahonnan nézem őket, véleményem ugyanaz róluk, mint általában azokról az emancipatorikus törekvésekről, amelyeknek jól-rosszul leplezett tekintélyelvű, agresszív és demagóg motívumai is vannak. A modern tömegtársadalmak állítólagos férfiuralma valójában a férfiatlanság eluralkodását jelenti; ugyanígy – ha jól veszem észre – a feministák jelentős része nem annyira a nők ténylegesen meglévő hátrányos megkülönböztetése ellen küzd, hanem inkább azon régebbiről ránk hagyományozott női értékek ellen, amelyek a női egyéniség koloritját adták, és persze a nők szerepköreinek kialakulását is nagyban befolyásolták.

3. Magyarországon a lakosság (azon belül a női lakosság) jelentős részének elemi megélhetési gondjai vannak, más része az akut identitászavar olyan válfajaiban szenved,

.....

amelyek a feminizmusról – sajnos – még jó ideig el fogják terelni a figyelmet. Másfelől nézve: Magyarországon az emberi jogokat sokkal közvetlenebb – s férfiakat és nőket egyaránt érintő – veszélyek fenyegetik, mint a nők általában vett hátrányos helyzete. A szegénységtől és a háborús veszélytől kezdve a környezetpusztuláson és a nemi szokásokba való kormányzati beleszóláson át az erősödő rasszizmusig a magyar állampolgárok – azon belül nők – ama csoportjait, amelyek hajlamosak az őket érintő anomáliák ellen szót emelni, mindennapos, közvetlen kihívások érik – a feminista célkitűzések, úgy vélem, nem tartoznak ezek közé. S megfordítva: ha Magyarországon rövid időn belül erős feminista mozgalom alakulna ki, ez annak jele volna, hogy felelősen gondolkodó nők inkább képesek a társadalom *összes* fontos kérdéseit *összefüggő egészben* látni, mint a felelősen gondolkodó férfiak. Ami persze nem lenne baj.